РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

№ 6 (47)

Листопад – грудень 2022 р.

DOI 10.53672/ej.6.2022

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій з 2015 року, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

DOI: 10.53672/ej.6.2022

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

Електронне видання

Виходить один раз на два місяці

Засновано у травні 2016 року

2022, № 6 (47)

листопад – грудень 2022 р.

Київ

expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.6.2022[1]
ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

Ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785)

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович[3]

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08[2]

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025

С89 **Судово-психологічна експертиза.** Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферат.-наук. online журн. — 2022. — № 6 (47) (листопад – грудень 2022). — 52 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Журнал присвячений теорії і практиці судово-психологічної експертизи, застосуванню поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності. Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Для судових експертів, психологів, поліграфологів, правників, науковців і здобувачів освіти.

УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються. За точність викладеного матеріалу та достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори. Зміни тексту та скорочення, що не впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією без узгодження з автором. Комерційне використання матеріалу заборонено. Авторські права належать їх авторам. Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту.

Електронна сторінка номера — див. «Посилання»[1]

Журнал включено до: Google Scholar, ISSN Portal, Crossref, Реєстр наукових видань України, Polska Bibliografia Naukowa (PBN), Реєстр суб'єктів у сфері медіа.

Випуск сформовано в електронному архіві журналу з матеріалів, оприлюднених на сайті видання; дати першого оприлюднення зазначено біля кожного матеріалу.

© Автори матеріалів, 2022
© Видавник Назаров О. А., оформлення PDF-версії, 2022

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (стаж експертної діяльності з 2000 р.), поліграфолог, правознавець

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (психологічні науки)

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика» (юридичні науки)

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», здобувач ступеня доктора філософії (юридична психологія)

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор; Одеський державний університет внутрішніх справ

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України; Національна академія внутрішніх справ

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор; Державний науково-дослідний інститут МВС України

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор; Національний університет «Одеська юридична академія»

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України; Дніпровський державний технічний університет

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент; НТУ «Харківський політехнічний інститут»

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор; професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент; ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук; Одеський державний університет внутрішніх справ

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (Полтавське відділення), атестований судовий експерт

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, атестований судовий експерт

Савостін О. П. — старший судовий експерт; Одеський НДІ судових експертиз, атестований судовий експерт

Лисенко А. Б. — експерт-поліграфолог; Міжнародна асоціація професіоналів у поліграфології (AIPP)

Шаповалов В. О. — експерт-поліграфолог, атестований судовий експерт; ГО «Колегія поліграфологів України»

Зміст

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ 4

ПЕРЕДМОВА 8

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 12

1.1. Проблемні аспекти застосування поліграфа *12*

Серія знань про професійного поліграфолога: перше поліграфологічне крісло для підвищення якості проведення психофізіологічних досліджень на поліграфі було розроблено в 1945 році американським поліграфологом Джоном Рідом 12

1.2. Судово-психологічна експертиза *15*

Єрмоленко Л. Аналіз практики застосування судових психологічних експертиз у справах щодо визначення місця проживання дитини станом на 25 листопада 2022 року підготовлений адвокатом, членом Центру сімейного права Вищої школи адвокатури НААУ Лілією Єрмоленко 15

Верховний Суд. Залучення психологів до процедури проведення слідчих дій за участю неповнолітніх сприятиме дотриманню прав дітей у кримінальних провадженнях – суддя ВС 19

1.3. Судова практика *22*

Господарський суд Одеської області. Господарський суд Одеської області та Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз підписали Меморандум 22

В Верховній Раді України розпочаті заходи зі створення робочої групи із представників зацікавлених організацій, судових експертів, науковців, народних депутатів України щодо напрацювання єдиного консолідованого законопроєкту з реформи в судовій експертизі . 24

1.4. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності *27*

Міністерство юстиції України. Наказ Міністерства юстиції України від 08.05.2018 № 1467/5 «Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз» 27

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ 31

Судді КГС ВС розповіли про корпоративні спори та оцінку доказів поважності пропуску процесуальних строків в умовах війни. 31

Ефективне судове адміністрування при розгляді справ про воєнні злочини: експертне обговорення 31

Бурлачук Леонід Фокович пішов з життя у віці 75 років - редакція журналу щиро співчуває рідним та близьким з приводу смерті 26 листопада 2022 року видатного українського психолога (психодіагноста), доктора психологічних наук, професора, академіка НАПНУ . . . 32

Належне виконання рішення суду, зокрема щодо порядку побачення з дитиною, є складовою права на справедливий суд – КЦС ВС 32

Підтримка та захист потерпілих і свідків воєнних злочинів: проблемні питання застосування КК і КПК України 32

Вперше в Україні, 30 грудня 2022 року буде проведений практикум відомого у світі поліграфолога Вільяма Л. Флейшера з наукового огляду Емпіричної системи підрахунку балів (ESS, ESS-m) поліграфологами за результатами тестувань на поліграфі 33

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ 36

Поліграфи Axciton у центрі поліграфологів Національної поліції. . . 36

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ 39

ВИМОГИ ДО СТАТЕЙ І ТЕЗ АВТОРІВ 42

ВІДОМОСТІ ПРО ЖУРНАЛ 45

ВИХІДНІ ДАНІ 52

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Передмова

Що означає «реферативно-науковий журнал»? Це видання, у якому оригінальні наукові статті поєднано з рефератами праць, уже опублікованих деінде. Реферат коротко передає зміст першоджерела, а під його назвою наведено, де і коли працю оприлюднено вперше. Позначка «Реферат» біля матеріалу підказує: повний текст варто прочитати в першоджерелі, а наш журнал допоможе його знайти.[1]

Шановні читачі! Цей номер — запрошення подивитися на право очима психолога й експерта. У випуску 2022, № 6 (47) — 6 матеріалів; у центрі уваги: права дитини і сімейні спори, правові позиції Верховного Суду, нормативне регулювання експертизи.

> *Із золотого фонду криміналістики. Офіційним днем народження лабораторії ФБР вважають 24 листопада 1932 року. Спочатку в ній працював один спецагент, Чарльз Аппел, а обладнання кімнати 802 складалося з ультрафіолетової лампи, позиченого мікроскопа Bausch & Lomb і замовленого приладу для огляду каналу ствола. У 2022 році минає 90 років від цієї події.*[2]

Судовими експертами не народжуються — ними стають завдяки знанням, практиці й цікавості. Цей номер — добрий початок. Свіжі події — у розділі «Новини журналу».

Редакція журналу

> **Цифри війни.** Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 26 грудня 2022 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 6 884 цивільних осіб, серед них 429 дітей, і поранення 10 947 цивільних осіб, серед них 800 дітей. За кожною цифрою —

людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[3]

Український військовий піднімає Державний прапор України на центральній площі звільненого Херсона, 14 листопада 2022 р. Фото: Офіс Президента України (Flickr-акаунт «President of Ukraine»), ліцензія CC0.[4]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[5]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. З березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Прощання» (лютий 2015 р.)[6]

Читати вірш «Прощання» у збірнику (с. 8)

> **Судді — жертви війни.** Станом на 31.12.2022 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше двоє суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[5]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[7]. Пам'ятаємо кожного.

REFERENCES

1. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. FBI Laboratory. FBI History. URL: https://www.fbi.gov/about-us/history/highlights-of-history/articles/laboratory (data zvernennia: 04.11.2026).

3. OHCHR, "Ukraine: civilian casualty update" (storinka: "Ukraine: Civilian casualties as of 26 December 2022", opubl. 27.12.2022). URL: https://ukraine.un.org/en/download/124096/213464 (data zvernennia: 04.11.2026).

4. Ofis Prezydenta Ukrainy (Flickr-akaunt "President of Ukraine"). Ukrainskyi viiskovyi pidnimaie Derzhavnyi prapor Ukrainy na tsentralnii ploshchi zvilnenoho Khersona, 14 lystopada 2022 r [A Ukrainian Soldier Raises the State Flag of Ukraine on the Central Square of Liberated Kherson, 14 November 2022] : fotohrafiia (litsenziia CC0). Wikimedia Commons.

URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Volodymyr_Zelenskyy_took_part_in_hoisting_the_State_Flag_of_Ukraine_in_liberated_Kherson._(52501857519).jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

6. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

7. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 1. Наукові публікації (статті, реферати статей)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію. До наукових публікацій подано розширену анотацію українською мовою з ключовими словами та англомовну анотацію (Abstract, Keywords); наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

Серія знань про професійного поліграфолога: перше поліграфологічне крісло для підвищення якості проведення психофізіологічних досліджень на поліграфі було розроблено в 1945 році американським поліграфологом Джоном Рідом[1]

Оригінальна публікація · оприлюднено 05.04.2023

Анотація. Коротка довідкова публікація редакції з циклу «Серія знань про професійного поліграфолога» присвячена історії спеціального крісла для досліджень на поліграфі. За даними редакції, перше у світі поліграфологічне крісло розробив 1945 року американський поліграфолог Джон Е. Рід і запатентував його разом зі створеним ним поліграфом (патент США № 2,538,125 від 16 січня 1951 р.); у матеріалі відтворено зображення крісла з патенту. Редакція пояснює призначення таких крісел і портативних пристроїв: руки обстежуваного мають лежати з боків крісла на зручній висоті над сидінням, щоб знизити статичне напруження м'язів верхніх кінцівок. Поліграф реєструє психофізіологічні реакції на психологічні стимули, тож будь-яка незручність здатна спричинити хибнопозитивні або хибнонегативні помилки поліграфолога. Першоджерело дає змогу доповнити цю картину. У статті «Simulated Blood Pressure Responses in Lie-Detector Tests and a Method for Their Detection» (Journal of Criminal Law and Criminology, 1945, т. 36, № 3, с. 201–214; передрук у журналі «Polygraph», 1982, т. 11, № 1) Рід показав, що типові для неправди реакції кров'яного тиску можна свідомо імітувати м'язовими зусиллями рук, стегон і ступнів, а записи приблизно 20 % обстежуваних були надто невизначеними для висновку. Щоб виявляти такі дії, він сконструював замкнену пневматичну систему з надувними гумовими камерами, закріпленими під передпліччями на підлокітниках крісла та поперек сидіння під стегнами. Серед записів 147 осіб із підтвердженою винуватістю та 83 осіб із підтвердженою невинуватістю ознаки м'язового тиску виявлено відповідно в 46 і 2 випадках; зафіксовані рухи Рід розглядав як показник співпраці обстежуваного і самостійний критерій обману. Отже, крісло Ріда було не лише ергономічним, а й контрольним засобом проти протидії тестуванню. Редакція також згадує модельний ряд обладнання Mobi Polygraph, розроблений в Україні у 2018–2022 рр. О. А. Назаровим з урахуванням п. 4.11 ДСанПіН 3.3.2.007-98. Матеріал корисний поліграфологам і судовим експертам для розуміння вимог

до положення тіла обстежуваного та контролю рухових артефактів.

Ключові слова: поліграф, поліграфологічне крісло, Джон Рід, історія поліграфа, психофізіологічне дослідження, протидія тестуванню, рухові артефакти, хибнопозитивні помилки, ергономіка, Mobi Polygraph.

Knowledge Series on the Professional Polygraph Examiner: The First Polygraph Chair for Improving the Quality of Psychophysiological Examinations Was Designed in 1945 by the American Polygraph Examiner John Reid

Abstract. This short editorial note from the journal's series on the professional polygraph examiner traces the origin of the specialised chair used in polygraph testing. According to the editors, the first polygraph chair was designed in 1945 by the American examiner John E. Reid and patented together with his polygraph (U.S. Patent No. 2,538,125, 16 January 1951); an image from the patent is reproduced. The editors explain that such chairs and portable armrests keep the examinee's arms at a comfortable height at the sides of the seat, reducing static tension in the upper-limb muscles; because the instrument records psychophysiological responses to psychological stimuli, discomfort may lead to false-positive or false-negative errors. Reid's own 1945 paper in the Journal of Criminal Law and Criminology (vol. 36, no. 3, pp. 201–214; reprinted in Polygraph, 1982) adds a further purpose. Reid showed that typical blood pressure responses of deception could be produced at will by muscular exertion of the arms, thighs and feet, and that roughly one record in five was too indefinite for a diagnosis. He therefore built a closed pneumatic system with inflated rubber bladders placed under the forearms on the chair arm rests and across the front of the seat under the thighs. In records of 147 verified guilty and 83 verified innocent subjects, muscular pressure indications appeared in 46 and 2 cases respectively, and Reid treated recorded movement as an index of cooperation and as a criterion of deception in itself. The chair was thus a tool for detecting countermeasures as well as an ergo-

nomic aid. The note also mentions the Mobi Polygraph armrest line developed in Ukraine in 2018–2022 by O. A. Nazarov with reference to sanitary rules DSanPiN 3.3.2.007-98. The material is relevant to polygraph examiners and forensic experts concerned with examinee positioning and movement artefacts.

Keywords: polygraph, polygraph chair, John E. Reid, history of the polygraph, psychophysiological examination, countermeasures, movement artefacts, false-positive errors, ergonomics, Mobi Polygraph.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 05.04.2023.

REFERENCES

1. Seriia znan pro profesiinoho polihrafoloha: pershe polihrafolohichne krislo dlia pidvyshchennia yakosti provedennia psykhofiziolohichnykh doslidzhen na polihrafi bulo rozrobleno v 1945 rotsi amerykanskym polihrafolohom Dzhonom Ridom [Knowledge Series on the Professional Polygraph Examiner: The First Polygraph Chair for Improving the Quality of Psychophysiological Examinations Was Designed in 1945 by the American Polygraph Examiner John Reid]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. № 6 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8653-pershe-poligrafologichne-krislo-u-sviti-dzhona-rida-dlya-pidvishchennya-yakosti-provedennya-psikhofiziologichnikh-doslidzhen-na-poligrafi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Аналіз практики застосування судових психологічних експертиз у справах щодо визначення місця проживання дитини станом на 25 листопада 2022 року підготовлений адвокатом, членом Центру сімейного права Вищої школи адвокатури НААУ Лілією Єрмоленко[1]

Єрмоленко Л.

Реферат · оприлюднено 30.11.2022

Реферат. Адвокат, член Центру сімейного права Вищої школи адвокатури НААУ Лілія Єрмоленко аналізує, наскільки поширена судово-психологічна експертиза у спорах про визначення місця проживання дитини, які її можливості та процесуальні особливості призначення. Огляд оприлюднено 25 листопада 2022 р. на офіційній сторінці Вищої школи адвокатури у Facebook; він спирається на постанови Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду та апеляційних судів з Єдиного державного реєстру судових рішень. У справі № 686/1379/19 Верховний Суд спершу скасував постанову апеляційного суду, бо той не оцінив посилань батька на висновок експерта; згодом місце проживання сина визначили з батьком з урахуванням висновку, що зміна звичного оточення може спричинити труднощі в навчанні, спілкуванні та конфліктність, і касаційний суд з цим погодився. У справі № 205/1621/18 експерт не зміг установити, як малолітні діти сприймають сім'ю, і Верховний Суд дорікнув апеляційному суду, що той не оцінив доводів щодо висновку й не обговорив виклику експерта для пояснень. Справа № 753/572/20 показує межі доказового значення експертизи: апеляційний суд пояснив бажання дитини жити з матір'ю відсутністю обмежень щодо гаджетів, проте Верховний Суд скасував постанову, бо десятирічну дитину не заслухали відповідно до статті 12 Конвенції про права дитини. Авторка розглядає й процесуальні питання. Клопотання про експертизу, подане лише через незгоду з висновком органу опіки та піклування без обґрунтування потреби в спеціальних знаннях, суди відхиляють (справа № 761/43925/19); «діагностика психоемоційного стану» дітей не тотожна судовій експертизі (№ 710/1678/18); відмова в передчасному клопотанні на стадії закриття підготовчого провадження не є підставою для скасування рішення (№ 542/1428/18). За обґрунтованих сумнівів в автентичності вибору дитини суд, на думку Єрмоленко Л., має поставити на обговорення призначення психологічної експертизи; авторка вказує, що аналогічних висновків дійшов ЄСПЛ у

справі Хуснутдинова проти росії. Підсумок огляду: експертиза є вагомим обґрунтуванням найкращих інтересів дитини, однак за статтею 110 ЦПК України висновок експерта не має наперед установленої сили й оцінюється разом з іншими доказами за правилами статті 89 ЦПК.

Ключові слова: судово-психологічна експертиза, визначення місця проживання дитини, найкращі інтереси дитини, висновок експерта, оцінка доказів, думка дитини, орган опіки та піклування, Верховний Суд, Конвенція про права дитини, цивільний процес, сімейні спори.

Analysis of the Practice of Using Forensic Psychological Examinations in Cases on Determining a Child's Place of Residence as of 25 November 2022, Prepared by Liliia Yermolenko, Attorney and Member of the Family Law Centre of the Higher School of Advocacy of the Ukrainian National Bar Association

Yermolenko L.

Abstract. Liliia Yermolenko, an attorney and member of the Family Law Centre of the Higher School of Advocacy of the Ukrainian National Bar Association, reviews how forensic psychological examination is used in disputes over a child's place of residence, how often it is ordered and which procedural features govern its appointment. The review, published on 25 November 2022, draws on rulings of the Civil Cassation Court within the Supreme Court and of appellate courts from the Unified State Register of Court Decisions. In case No. 686/1379/19 the Supreme Court first quashed an appellate ruling that ignored the father's reliance on an expert opinion; later the son's residence was set with the father because a change of environment could cause learning and communication problems and conflict, and the cassation court upheld that outcome. In case No. 205/1621/18 the expert could not establish how very young children perceived their family, and the Supreme Court criticised the appellate court for failing to assess arguments about the opinion or to consider summoning the expert. Case No. 753/572/20 shows the limits of such evidence: the Supreme Court

quashed a ruling based on the expert's explanation of a ten-year-old's preference for the mother because the child had not been heard under Article 12 of the UN Convention on the Rights of the Child. Procedural rulings show that a request for examination motivated only by disagreement with a guardianship authority, without showing the need for non-legal expertise, may be refused, and that a 'diagnosis of psychoemotional state' is not equivalent to a forensic examination. Where the authenticity of a child's choice is reasonably doubted, the author argues, the court should raise the question of a psychological examination. She concludes that, under Articles 89 and 110 of the Civil Procedure Code of Ukraine, an expert opinion has no predetermined weight and must be assessed together with other evidence.

Keywords: forensic psychological examination, child's place of residence, best interests of the child, expert opinion, evaluation of evidence, views of the child, guardianship authority, Supreme Court of Ukraine, UN Convention on the Rights of the Child, civil procedure, family disputes.

Першоджерело: Єрмоленко Л. Аналіз практики застосування судових психологічних експертиз у справах щодо визначення місця проживання дитини. Вища школа адвокатури НААУ : офіц. сторінка у Facebook. 2022. 25 листоп. Реферат оприлюднено в журналі 30.11.2022.

REFERENCES

1. Yermolenko L. Analiz praktyky zastosuvannia sudovykh psykholohichnykh ekspertyz u spravakh shchodo vyznachennia mistsia prozhyvannia dytyny stanom na 25 lystopada 2022 roku pidhotovlenyi advokatom, chlenom Tsentru simeinoho prava Vyshchoi shkoly advokatury NAAU Liliieiu Yermolenko [Analysis of the Practice of Using Forensic Psychological Examinations in Cases on Determining a Child's Place of Residence as of 25 November 2022, Prepared by Liliia Yermolenko, Attorney and Member of the Family Law Centre of the Higher School of Advocacy of the Ukrainian National Bar Association] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022.

№ 6 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/psikhologichna-ekspertiza/7819-advokatom-chlenom-tsentru-simejnogo-prava-vishchoji-shkoli-advokaturi-naau-lilieyu-ermolenko-bulo-pidgotovleno-analiz-praktiki-zastosuvannya-sudovikh-psikhologichnikh-ekspertiz-u-spravakh-shchodo-viznachennya-mistsya-prozhivannya-ditini-stanom-na-25-listopada-2022-roku (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Залучення психологів до процедури проведення слідчих дій за участю неповнолітніх сприятиме дотриманню прав дітей у кримінальних провадженнях – суддя ВС[1]

Верховний Суд.

Реферат офіційного документа · оприлюднено 13.10.2023

Реферат. Повідомлення пресслужби Верховного Суду, оприлюднене 13 жовтня 2023 р. на вебпорталі «Судова влада України», присвячене нараді щодо впровадження в Україні центрів захисту соціально-психологічної підтримки у процесі правосуддя дітей, які постраждали від насильства або стали його свідками, за моделлю «Барнахус». Суддя Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду Ольга Булейко назвала створення таких центрів важливим і необхідним кроком, значення якого особливо зросло під час війни. Головна теза її виступу: залучення психологів до процедури проведення слідчих дій за участю неповнолітніх сприятиме дотриманню прав дітей і під час досудового розслідування, і під час судового розгляду кримінальних проваджень. Водночас суддя звернула увагу на якість підготовлених документів: проєкти Положення про Центр захисту соціально-психологічної підтримки та Порядку реалізації пілотного проєкту потребують доопрацювання, бо містять терміни й положення, що не узгоджуються з чинним Кримінальним процесуальним кодексом України. Учасники наради обговорили залучення психологів до процесуальних дій у барнахусах і їхню подальшу професійну підготовку, роль прокурорів під час допиту чи опитування неповнолітніх, підготовку координаторів барнахусів, а також технічне забезпечення, яке

дало б змогу проводити всі процесуальні дії за міжнародними стандартами. Довідкова частина пояснює, що проєкт «Впровадження моделі Барнахус для захисту дітей – постраждалих від насильства» ініціювала Міжвідомча координаційна рада з питань правосуддя щодо неповнолітніх, а реалізує МБФ «Українська фундація громадського здоров'я» за підтримки Представництва ЮНІСЕФ в Україні. Меморандум про взаєморозуміння щодо впровадження моделі підписали Верховний Суд, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Уповноважений Президента з прав дитини, Координаційний центр з надання правової допомоги, Офіс Генерального прокурора, Національна поліція, міністерства юстиції, внутрішніх справ, соціальної політики й охорони здоров'я та ЮНІСЕФ. Такий центр надає дітям, потерпілим і свідкам у провадженнях щодо насильницьких кримінальних правопорушень, соціальну, психологічну, правову, медичну та іншу допомогу. Для судових психологів матеріал окреслює нову сферу професійної участі: допомогу під час допиту чи опитування дитини в межах процедур, які ще мають бути узгоджені з КПК України.

Ключові слова: модель Барнахус, діти, потерпілі від насильства, діти-свідки, допит неповнолітніх, залучення психолога, слідчі дії, кримінальне провадження, Кримінальний процесуальний кодекс України, Верховний Суд, права дитини.

Involving Psychologists in Investigative Actions with Minors Will Help Protect Children's Rights in Criminal Proceedings, Says a Supreme Court Judge

Verkhovnyi Sud.

Abstract. This Supreme Court press release, published on 13 October 2023 on the Judiciary of Ukraine web portal, reports on a meeting about introducing Barnahus-type centres in Ukraine, which provide social and psychological support during justice proceedings to children who have suffered or witnessed violence. Olha Buleiko, a judge of the Criminal Cassation Court within the Supreme Court, described such centres as a necessary step whose importance has grown during the

war. Her central point was that involving psychologists in investigative actions with minors will help secure children's rights both at the pre-trial investigation stage and at trial. She also noted that the draft Regulation on the centre and the draft Procedure for the pilot project need further work, since some of their terms and provisions are inconsistent with the Criminal Procedure Code of Ukraine. Participants discussed how psychologists should take part in procedural actions conducted in Barnahus settings and how they should be trained, the role of prosecutors when minors are interviewed or questioned, the training of Barnahus coordinators, and technical equipment that would allow all procedural actions to meet international standards. Background information explains that the project was initiated by the Interagency Coordination Council on Juvenile Justice and is implemented by the Ukrainian Public Health Foundation with UNICEF support. A memorandum of understanding was signed by the Supreme Court, the Parliament Commissioner for Human Rights, the Presidential Commissioner for Children's Rights, the Legal Aid Coordination Centre, the Office of the Prosecutor General, the National Police, the Ministries of Justice, Internal Affairs, Social Policy and Health, and UNICEF. For forensic psychologists, the material points to an emerging area of practice: assisting in interviews of child victims and witnesses within procedures that still have to be aligned with criminal procedure law.

Keywords: Barnahus model, child victims of violence, child witnesses, interviewing minors, involvement of psychologists, investigative actions, criminal proceedings, Criminal Procedure Code of Ukraine, Supreme Court of Ukraine, children's rights.

Першоджерело: Залучення психологів до процедури проведення слідчих дій за участю неповнолітніх сприятиме дотриманню прав дітей у кримінальних провадженнях – суддя ВС. Судова влада України : вебпортал. Реферат оприлюднено в журналі 13.10.2023.

REFERENCES

1. Verkhovnyi Sud. Zaluchennia psykholohiv do protsedury provedennia slidchykh dii za uchastiu nepovnolitnikh spryiatyme dotrymanniu prav

ditei u kryminalnykh provadzhenniakh – suddia VS [Involving Psychologists in Investigative Actions with Minors Will Help Protect Children's Rights in Criminal Proceedings, Says a Supreme Court Judge] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. № 6 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/10304-zaluchennya-psihologiv-do-proceduri-provedennya-slidchih-dij-za-uchastyu-nepovnolitnih-spriyatime-dotrimannyu-prav-ditej-u-kriminalnih-provadzhennyah-suddya-vs (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.3. СУДОВА ПРАКТИКА

Господарський суд Одеської області та Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз підписали Меморандум[1]

Господарський суд Одеської області.

Реферат офіційного документа · оприлюднено 06.06.2023

Реферат. Інформаційне повідомлення Господарського суду Одеської області, поширене 6 червня 2023 р. на вебпорталі «Судова влада України», стосується співпраці суду з державною судово-експертною установою. 5 червня 2023 р. голова Господарського суду Одеської області Олександр Демешин і директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України Дмитро Кішко уклали Меморандум і домовилися вдосконалювати взаємодію щодо електронного документообігу в підсистемі «Електронний суд». Сторони визначили дві мети. Перша полягає в об'єднанні зусиль, щоб повніше використовувати функціонал і переваги електронного судочинства під час розгляду справ. Друга стосується підвищення обізнаності громадян про правосуддя, судову систему, експертну діяльність, види й порядок проведення судових експертиз, а також про користування «Електронним судом». Суд наводить показник, що пояснює практичну вагу домовленості: близько 80 % експертних досліджень у справах, які він розглядає, виконує саме Одеський НДІСЕ. На думку суду, поглиб-

лення співробітництва ще більше підвищить ефективність судочинства. Повідомлення не розкриває змісту окремих зобов'язань сторін, строку дії меморандуму чи технічних механізмів обміну документами. Для судових експертів і учасників господарських спорів матеріал показує орієнтир на електронну взаємодію суду з експертною установою та на спільну просвітницьку роботу щодо судових експертиз.

Ключові слова: меморандум про співпрацю, Господарський суд Одеської області, Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз, Електронний суд, електронний документообіг, судова експертиза, господарське судочинство, правова обізнаність.

The Commercial Court of Odesa Oblast and the Odesa Research Institute of Forensic Examinations Signed a Memorandum

Hospodarskyi sud Odeskoi oblasti.

Abstract. This news item from the Commercial Court of Odesa Oblast, published on 6 June 2023 on the Judiciary of Ukraine web portal, reports on cooperation between the court and a state forensic institution. On 5 June 2023 the court's president, Oleksandr Demeshyn, and the director of the Odesa Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine, Dmytro Kishko, signed a memorandum and agreed to improve their cooperation on electronic document exchange through the Electronic Court subsystem. The memorandum has two stated aims: to combine efforts so that the functions and advantages of e-justice are used more fully when cases are heard, and to raise public awareness of justice, the court system, forensic expert activity, the types and procedure of forensic examinations, and the use of the Electronic Court. The court notes that about 80 % of expert examinations in the cases it hears are carried out by this institute and expects closer cooperation to make proceedings more efficient. The release does not specify the parties' individual obligations, the term of the memorandum or the technical arrangements for exchanging documents. For forensic experts and parties to commercial disputes, the item signals a move towards electronic interaction

between courts and expert institutions and towards joint public outreach on forensic examinations.

Keywords: memorandum of cooperation, Commercial Court of Odesa Oblast, Odesa Research Institute of Forensic Examinations, Electronic Court, electronic document exchange, forensic examination, commercial litigation, legal awareness.

Першоджерело: Господарський суд Одеської області та Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз підписали Меморандум. Судова влада України : вебпортал. Реферат оприлюднено в журналі 06.06.2023.

REFERENCES

1. Hospodarskyi sud Odeskoi oblasti. Hospodarskyi sud Odeskoi oblasti ta Odeskyi naukovo-doslidnyi instytut sudovykh ekspertyz pidpysaly Memorandum [The Commercial Court of Odesa Oblast and the Odesa Research Institute of Forensic Examinations Signed a Memorandum] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. № 6 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/9156-gospodarskij-sud-odeskoyi-oblasti-ta-odeskij-naukovo-doslidnij-institut-sudovih-ekspertiz-pidpisali-memorandum (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

В Верховній Раді України розпочаті заходи зі створення робочої групи із представників зацікавлених організацій, судових експертів, науковців, народних депутатів України щодо напрацювання єдиного консолідованого законопроєкту з реформи в судовій експертизі[1]

Оригінальна публікація · оприлюднено 28.09.2023

Анотація. 26 вересня 2023 р. народний депутат України Тарас Тарасенко, ініціатор законопроєкту № 6284-3 від 23.11.2021 «Про внесення змін до Закону України "Про судову експертизу"», розпочав організацію робочої групи для напрацювання єдиного консолідованого законопроєкту про судово-експертну реформу. Про це повідомляє редакція журналу з посиланням на лист народного де-

путата від 26.09.2023 № 120д9/5-2023/210261. Авторами законопроєкту № 6284-3 названо громадську організацію судових експертів «Всеукраїнська незалежна науково-дослідна експертна спілка», до робочої команди якої входили, зокрема, кандидати економічних, юридичних і психологічних наук В. Іванков, Г. Авдєєва та О. Назаров. До робочої групи планували залучити представників центральних органів виконавчої влади, громадських організацій судових експертів, науковців і народних депутатів; консолідований текст мали напрацювати на базі Комітету Верховної Ради з питань правової політики, розглянути на його засіданні й винести на сесію восени 2023 р. Матеріал нагадує передумови реформи. Указом Президента України від 08.11.2019 № 837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» Кабінет Міністрів зобов'язано до 31.12.2020 розробити законопроєкти про систему самоврядування судових експертів, рецензування висновку судового експерта та граничні строки проведення судових експертиз. Перелічено чотири зареєстровані проєкти: № 6284 від 05.11.2021 і № 6284-1 від 19.11.2021 «Про судово-експертну діяльність», № 6284-2 від 22.11.2021 «Про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів» і № 6284-3. Висновки Комітету з питань правової політики від 02.02.2022 (протокол № 79) засвідчують, що перший проєкт вніс Кабінет Міністрів, альтернативні подали А. Костін, М. Павлюк і Т. Тарасенко разом з іншими народними депутатами; кожен Комітет рекомендував включити до порядку денного сьомої сесії Верховної Ради IX скликання, а метою проєкту № 6284-3 названо побудову судової експертизи на засадах самоврядності, професійності та рівного доступу до професії. Чотири конкурентні концепції пояснюють потребу в консолідованому тексті. Повідомлення важливе для судових експертів, зокрема недержавних експертів-психологів, як свідчення безпосередньої участі експертної спільноти в законотворенні.

Ключові слова: судово-експертна реформа, законопроєкт № 6284-3, Закон України «Про судову експертизу», самоврядування

судових експертів, рецензування висновку експерта, граничні строки експертизи, Комітет з питань правової політики, Указ Президента № 837/2019, консолідований законопроєкт, громадські організації судових експертів.

The Verkhovna Rada of Ukraine Has Begun Setting up a Working Group of Stakeholder Organisations, Forensic Experts, Scholars and MPs to Draft a Single Consolidated Bill on Forensic Expertise Reform

Abstract. On 26 September 2023 Taras Tarasenko, a member of the Verkhovna Rada of Ukraine and the initiator of draft law No. 6284-3 of 23 November 2021 amending the Law of Ukraine on Forensic Examination, began setting up a working group to prepare a single consolidated bill on forensic expertise reform. The editorial note is based on his letter of the same date. According to the journal, bill No. 6284-3 was drafted by a team of the NGO of forensic experts All-Ukrainian Independent Research Expert Union, including V. Ivankov, H. Avdieieva and O. Nazarov, who hold PhD-level degrees in economics, law and psychology. The working group was to bring together central executive authorities, associations of forensic experts, scholars and MPs, to work under the parliamentary Committee on Legal Policy and to submit the consolidated text to the plenary in autumn 2023. The note recalls that the reform was launched by Presidential Decree No. 837/2019 of 8 November 2019, which required the Cabinet of Ministers to draft, by the end of 2020, legislation on self-governance of forensic experts, review of expert opinions and maximum time limits for examinations. Four competing bills are listed: No. 6284 and No. 6284-1 on forensic expert activity, No. 6284-2 on forensic expert activity and self-governance of experts, and No. 6284-3. Committee conclusions of 2 February 2022 confirm that the first was submitted by the Cabinet and the alternatives by A. Kostin, M. Pavliuk and T. Tarasenko with other MPs, that all four were recommended for the agenda of the seventh session, and that No. 6284-3 sought to base forensic expertise on self-governance, professionalism and equal access to the profession. Four rival concepts explain the call for consolidation. The item records the direct involve-

ment of the expert community, including non-state forensic psychologists, in law-making.

Keywords: forensic expertise reform, draft law No. 6284-3, Law of Ukraine on Forensic Examination, self-governance of forensic experts, review of expert opinions, time limits for examinations, Committee on Legal Policy, Presidential Decree No. 837/2019, consolidated bill, associations of forensic experts.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 28.09.2023.

REFERENCES

1. V Verkhovnii Radi Ukrainy rozpochati zakhody zi stvorennia robochoi hrupy iz predstavnykiv zatsikavlenykh orhanizatsii, sudovykh ekspertiv, naukovtsiv, narodnykh deputativ Ukrainy shchodo napratsiuvannia yedynoho konsolidovanoho zakonoproiektu z reformy v sudovii ekspertyzi [The Verkhovna Rada of Ukraine Has Begun Setting up a Working Group of Stakeholder Organisations, Forensic Experts, Scholars and MPs to Draft a Single Consolidated Bill on Forensic Expertise Reform]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. № 6 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/10177-v-verkhovnij-radi-ukrajini-rozpochati-zakhodi-zi-stvorennya-robochoji-grupi-iz-predstavnikiv-zatsikavlenikh-organizatsij-sudovikh-ekspertiv-naukovtsiv-narodnikh-deputativ-ukrajini-shchodo-napratsyuvannya-edinogo-konsolidovanogo-zakonoproektu-z-reformi-sudovo-ekspertnoji-galuzi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наказ Міністерства юстиції України від 08.05.2018 № 1467/5 «Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз»[1]

Міністерство юстиції України.

Реферат офіційного документа · оприлюднено 30.11.2022

Реферат. Наказ Міністерства юстиції України від 08.05.2018 № 1467/5 «Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз» ухвалено відповідно до статті 8 Закону України «Про судову експертизу», Положення про Міністерство юстиції України (постанова КМУ від 02.07.2014 № 228) та пункту 14 Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз (наказ Мін'юсту від 02.10.2008 № 1666/5). Наказ затверджує 24 переліки (додатки 1–24), визнає таким, що втратив чинність, наказ від 30.07.2010 № 1722/5 і набирає чинності з дня підписання. Переліки містять понад 540 бібліографічних позицій, згрупованих за видами експертиз: комплексна; почеркознавча й лінгвістична; технічна експертиза документів; зброї; трасологічна; вибухотехнічна; фототехнічна, портретна й голографічних зображень; відео-, звукозапису; матеріалів, речовин і виробів; біологічна; інженерно-транспортна; економічна; будівельно-технічна, земельно-технічна й оціночні; залізнично-транспортна; пожежно-технічна; товарознавча; комп'ютерно-технічна й телекомунікаційна; психологічна; мистецтвознавча; дорожньо-технічна; об'єктів інтелектуальної власності; електротехнічна, безпеки життєдіяльності й охорони праці; імунологічні, цитологічні, молекулярно-генетичні, одорологічні дослідження та дослідження волосся; спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. Для судових експертів-психологів ключовим є додаток 18 з 15 позицій. Він охоплює праці Н. В. Алікіної про психологічну експертизу в слідчій практиці та експертизу психологічного впливу; звіти ХНДІСЕ й КНДІСЕ з методичними рекомендаціями щодо експертизи моральної шкоди, неповнолітніх, психологічного впливу у кримінальних справах, емоційних станів стресу та фрустрації, диференціального підходу; розробки Полтавського відділення ХНДІСЕ про комплексну психолого-психіатричну експертизу суїцидів, комунікативну діяльність особи на відеозаписі та розвиток неповнолітніх у циві-

льних справах; посібник О. А. Назарова «Використання психологічних знань у кримінальному провадженні, цивільних та адміністративних справах» (2013). Праць із застосування поліграфа цей перелік не містить. Публікація допомагає експертам обґрунтувати наукову базу висновку, а суддям і адвокатам перевірити, на яку літературу спирався експерт.

Ключові слова: судова експертиза, Міністерство юстиції України, рекомендована науково-технічна література, довідкова література, Реєстр методик проведення судових експертиз, судово-психологічна експертиза, види судових експертиз, наукова обґрунтованість висновку, наказ Мін'юсту № 1467/5.

Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 1467/5 of 8 May 2018 on Approving Lists of Recommended Scientific, Technical and Reference Literature Used in Forensic Examinations

Ministerstvo yustytsii Ukrainy.

Abstract. Order No. 1467/5 of the Ministry of Justice of Ukraine of 8 May 2018 approves lists of recommended scientific, technical and reference literature for forensic examinations. It was issued under Article 8 of the Law of Ukraine on Forensic Examination, the Regulation on the Ministry of Justice (Cabinet Resolution No. 228 of 2 July 2014) and the Procedure for Maintaining the Register of Forensic Examination Methods (Order No. 1666/5 of 2 October 2008). The order approves 24 annexes, repeals Order No. 1722/5 of 30 July 2010 and took effect on signature. The lists contain more than 540 entries grouped by type of examination, including complex examination, handwriting and linguistics, documents, weapons, traces, explosives, images, audio and video recordings, materials and substances, biology and DNA, transport, economics, construction and valuation, fire, commodities, computers and telecommunications, psychology, art, intellectual property, electrical and occupational safety, and covert surveillance devices. Annex 18, on psychological examination, lists 15 works: N. V. Alikina's studies of psychological examination in investigative practice and of psychological influence; research reports of the Kharkiv and Kyiv forensic research

institutes with guidance on examining moral damage, minors, psychological influence in criminal cases, stress and frustration, and a differential approach; Poltava studies of suicide, communicative behaviour recorded on video and child development in civil cases; and O. A. Nazarov's 2013 reference manual on the use of psychological knowledge in criminal, civil and administrative proceedings. No polygraph-specific literature is included. The order helps experts substantiate the scientific basis of their opinions and allows judges and lawyers to check the sources an expert relied on.

Keywords: forensic examination, Ministry of Justice of Ukraine, recommended scientific literature, reference literature, Register of Forensic Examination Methods, forensic psychological examination, types of forensic examination, scientific basis of expert opinion, Order No. 1467/5.

Першоджерело: Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз : наказ М-ва юстиції України від 08.05.2018 № 1467/5. Реферат оприлюднено в журналі 30.11.2022.

REFERENCES

1. Ministerstvo yustytsii Ukrainy. Nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 08.05.2018 № 1467/5 "Pro zatverdzhennia perelikiv rekomendovanoi naukovo-tekhnichnoi ta dovidkovoi literatury, shcho vykorystovuietsia pid chas provedennia sudovykh ekspertyz" [Order of the Ministry of Justice of Ukraine No. 1467/5 of 8 May 2018 on Approving Lists of Recommended Scientific, Technical and Reference Literature Used in Forensic Examinations] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. № 6 (47). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/7827-nakaz-ministerstva-yustitsiji-ukrajini-vid-08-05-2018-1467-5-pro-zatverdzhennya-perelikiv-rekomendovanoji-naukovo-tekhnichnoji-ta-dovidkovoji-literaturi-shcho-vikoristovuetsya-pid-chas-provedennya-sudovikh-ekspertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 2. Новини журналу

10.11.2022

Судді КГС ВС розповіли про корпоративні спори та оцінку доказів поважності пропуску процесуальних строків в умовах війни[1]

Судді Касаційного господарського суду ВС виступили на вебінарі «Актуальні питання господарського судочинства в умовах воєнного стану в Україні», організованому Асоціацією розвитку суддівського самоврядування, Верховним Судом і проєктом ЄС «Право-Justice». Олена Кібенко навела статистику (1075 скарг і заяв у 2022 році, з них 355 у корпоративних спорах) і розібрала справи про стягнення за боргами російської федерації на акції «Промінвестбанку» та про статус підприємств «Укроборонпрому». Віталій Уркевич пояснив, як суд оцінює докази поважності пропуску процесуальних строків під час війни, зокрема щодо засідання 24 лютого 2022 року.

11.11.2022

Ефективне судове адміністрування при розгляді справ про воєнні злочини: експертне обговорення[2]

Судді Касаційного кримінального суду ВС взяли участь в онлайн-зустрічі про ефективне судове адміністрування у справах про воєнні злочини, організованій програмою USAID «Справедливість для всіх». Заступник голови ККС ВС Валентина Щепоткіна наголосила, що основне навантаження з таких проваджень ляже на національні суди. Евелін Аноя представила результати оцінювання потреб судів, Тім Діббл розповів про рекомендації щодо діловодства й інфраструктури суду, Бенджамін Вілсон говорив про комунікаційну політику щодо таких процесів. Учасники визначили пріоритети й обсяг потрібної міжнародної підтримки.

28.11.2022

Бурлачук Леонід Фокович пішов з життя у віці 75 років - редакція журналу щиро співчуває рідним та близьким з приводу смерті 26 листопада 2022 року видатного українського психолога (психодіагноста), доктора психологічних наук, професора, академіка НАПНУ[3]

Редакція журналу висловила співчуття з приводу смерті 26 листопада 2022 року Леоніда Фоковича Бурлачука (1947–2022), доктора психологічних наук, професора, академіка НАПН України, який з 1992 року очолював створену ним кафедру психодіагностики та медичної (з 2008 року клінічної) психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Наведено біографію: декан факультету психології у 2011–2012 роках, перший президент Національної психологічної асоціації (2017–2020), понад 260 праць, 9 докторських і 38 кандидатських дисертацій під його керівництвом. Окремо описано «Словник-довідник з психодіагностики».

02.12.2022

Належне виконання рішення суду, зокрема щодо порядку побачення з дитиною, є складовою права на справедливий суд – КЦС ВС[4]

Касаційний цивільний суд ВС у постанові від 9 листопада 2022 року у справі № 753/11909/21 визнав протиправними дії державного виконавця, який закрив провадження щодо участі батька у вихованні дитини лише після заяви матері, що вона не перешкоджає. Суд нагадав, що виконання рішення є складовою права на справедливий суд (ст. 6 Конвенції, ст. 129-1 Конституції). За ст. 64-1 Закону «Про виконавче провадження» виконавець перевіряє побачення в час і місці, визначених рішенням суду, навіть якщо графіка немає у виконавчому листі. Позиція важлива для справ про участь батьків у вихованні дитини.

12.12.2022

Підтримка та захист потерпілих і свідків воєнних злочинів: проблемні питання застосування КК і КПК України[5]

Секретар Першої судової палати ККС ВС Наталія Антонюк на онлайн-зустрічі проєктів міжнародної допомоги, організованій програмою USAID «Справедливість для всіх», проаналізувала проблеми захисту потерпілих від сексуального насильства під час війни. Зґвалтування, вчинені військовослужбовцями рф, пропонують кваліфікувати за ст. 438 КК, проте її санкція (8–12 років) м'якша, ніж за ч. 4 і ч. 6 ст. 152 КК. Серед процесуальних викликів названо повторні допити й повторну віктимізацію, неможливість експертиз через плин часу. Запропоновано диференціювати відповідальність і ширше використовувати цифрові докази та матеріали прокурорів МКС.

28.12.2022

Вперше в Україні, 30 грудня 2022 року буде проведений практикум відомого у світі поліграфолога Вільяма Л. Флейшера з наукового огляду Емпіричної системи підрахунку балів (ESS, ESS-m) поліграфологами за результатами тестувань на поліграфі[6]

Міжнародне співтовариство поліграфологів (ISOPE, США) анонсувало на 30 грудня 2022 року вебінар Вільяма Л. Флейшера, директора Keystone Intelligence Network, колишнього спецагента ФБР і поліграфолога з 1975 року, про емпіричну систему підрахунку балів ESS та її оновлення ESS-M. Подано огляд систем оцінювання поліграм від «галкової» системи Дж. Ріда й шкали К. Бакстера до ESS (2008) та OSS-3 (2004). Участь лише для поліграфологів, вартість 950 грн, обсяг 6 академічних годин (0,2 кредиту ЄКТС), видається сертифікат. Нагадано, що ISOPE призупинило членство поліграфологів-громадян рф.

REFERENCES

1. Suddi KHS VS rozpovily pro korporatyvni spory ta otsinku dokaziv povazhnosti propusku protsesualnykh strokiv v umovakh viiny [Judges of the Commercial Cassation Court of the Supreme Court Spoke About Corporate Disputes and the Assessment of Evidence of Good Reasons for Missing Procedural Deadlines During the War]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 10 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/

7699-suddi-kgs-vs-rozpovili-pro-korporativni-spori-ta-ocinku-dokaziv-povazhnosti-propusku-procesualnih-strokiv-v-umovah-vijni (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Efektyvne sudove administruvannia pry rozghliadi sprav pro voienni zlochyny: ekspertne obhovorennia [Effective Court Administration in War Crimes Cases: An Expert Discussion]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 11 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/7717-efektivne-sudove-administruvannya-pri-rozglyadi-sprav-pro-voyenni-zlochini-ekspertne-obgovorennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Burlachuk Leonid Fokovych pishov z zhyttia u vitsi 75 rokiv - redaktsiia zhurnalu shchyro spivchuvaie ridnym ta blyzkym z pryvodu smerti 26 lystopada 2022 roku vydatnoho ukrainskoho psykholoha (psykhodiahnosta), doktora psykholohichnykh nauk, profesora, akademika NAPNU [Leonid Fokovych Burlachuk Passed Away at the Age of 75: The Editorial Board Expresses Sincere Condolences to the Family and Friends on the Death on 26 November 2022 of the Outstanding Ukrainian Psychologist (Psychodiagnostician), Doctor of Psychological Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 28 lystop. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12277-burlachuk-leonid-fokovich-pishov-z-zhittya-u-vitsi-75-rokiv-redaktsiya-zhurnalu-shchiro-spivchuvae-ridnim-ta-blizkim-z-privodu-smerti-26-listopada-2022-roku-vidatnogo-ukrajinskogo-psikhologa-psikhodiagnosta-doktora-psikhologichnikh-nauk-profesora-akademika-napn-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Nalezhne vykonannia rishennia sudu, zokrema shchodo poriadku pobachennia z dytynoiu, ye skladovoiu prava na spravedlyvyi sud – KTSS VS [Proper Enforcement of a Court Decision, in Particular on the Procedure for Meetings with a Child, Is a Component of the Right to a Fair Trial – Civil Cassation Court of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii prak-

tytsi : vebsait. 2022. 2 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/7849-nalezhne-vikonannya-rishennya-sudu-zokrema-shodo-poryadku-pobachennya-z-ditinoyu-ye-skladovoyu-prava-na-spravedlivij-sud-kcs-vs (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Pidtrymka ta zakhyst poterpilykh i svidkiv voiennykh zlochyniv: problemni pytannia zastosuvannia KK i KPK Ukrainy [Support and Protection of Victims and Witnesses of War Crimes: Problematic Issues of Applying the Criminal Code and the Criminal Procedure Code of Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 12 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/7904-pidtrimka-ta-zahist-poterpilih-i-svidkiv-voyennih-zlochiniv-problemni-pitannya-zastosuvannya-kk-i-kpk-ukrayini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Vpershe v Ukraini, 30 hrudnia 2022 roku bude provedenyi praktykum vidomoho u sviti polihrafoloha Viliama L. Fleishera z naukovoho ohliadu Empirychnoi systemy pidrakhunku baliv (ESS, ESS-m) polihrafolohamy za rezultatamy testuvan na polihrafi [For the First Time in Ukraine, on 30 December 2022, a Workshop by the World-Renowned Polygraph Examiner William L. Fleisher on the Scientific Review of the Empirical Scoring System (ESS, ESS-M) Used by Polygraph Examiners to Evaluate Polygraph Test Results Will Be Held]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 28 hrud. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/8018-vpershe-v-ukrajini-30-grudnya-2022-roku-bude-provedenij-praktikum-vidomogo-u-sviti-poligrafologa-vilyama-l-flejshera-z-naukovogo-oglyadu-emperichnoji-sistemi-pidrakhunku-baliv-ess-angl-empirical-scoring-system-poligrafologami-za-rezultatami-testuvan-na-poligrafi (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 3. Новини інженерної психології та психотехніки

КЛАСИЧНІ ПОЛІГРАФИ

Поліграфи Axciton у центрі поліграфологів Національної поліції

7 жовтня 2022 року в Національній поліції України відбувся 11-й випуск поліграфологів, і 11 випускників отримали сучасні поліграфи Axciton.

Навчання проходить у центрі поліграфологів кримінальної поліції, що діє на базі департаментів оперативно-технічних заходів і стратегічних розслідувань Національної поліції. На курс відібрали 12 працівників територіальних підрозділів поліції та Державної митної служби. Чотири тижні інструктори викладали базовий курс поліграфологічних досліджень за останніми рекомендаціями Американської асоціації поліграфологів (APA). Через війну програму доповнили блоком про встановлення осіб, причетних до диверсійної та колабораційної діяльності [1].

Підготовка поліграфологів у Національній поліції (фото Департаменту стратегічних розслідувань) [1]

На випуску були перший заступник міністра внутрішніх справ Євгеній Єнін, перший заступник Голови Національної поліції Михайло Кузнєцов, керівник Департаменту стратегічних розслідувань Валентин Копаєв і віцепрезидентка компанії Axciton Systems, Inc., членкиня АРА Оксана Стівенсон. Сертифікати отримали всі 12 випускників, а 11 поліцейських — поліграфи Axciton для професійної роботи [1].

Порядок використання поліграфів у поліції визначає Інструкція, затверджена наказом МВС України від 13.11.2017 № 920. Мета опитування із застосуванням поліграфа — перевірити надану інформацію; його результати не мають доказової сили, мають імовірнісний і орієнтовний характер і оцінюються разом з іншими зібраними даними [1].

REFERENCES

1. V Natsionalnii politsii stvoreno tsentr polihrafolohiv kryminalnoi politsii, yakyi pratsiuie na bazi departamentiv operatyvno-tekhnichnykh zakhodiv ta stratehichnykh rozsliduvan Natsionalnoi politsii Ukrainy [A Centre of Criminal Police Polygraph Examiners Has Been Established in the National Police, Operating on the Basis of the Departments of Operational and Technical Measures and Strategic Investigations of the National

Police of Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2022. 8 zhovt. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/7459-v-natsionalnij-politsiji-stvoreno-tsentr-poligrafologiv-kriminalnoji-politsiji-yakij-pratsyue-na-bazi-departamentiv-operativno-tekhnichnikh-zakhodiv-ta-strategichnikh-rozsliduvan-natsionalnoji-politsiji (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Читачі також шукають

- Реєстр методик проведення судових експертиз[1]
- Заява з показаннями свідка, засвідчена нотаріально: позиція Верховного Суду[2]
- 28 типових зразків заяв і клопотань до суду[3]
- Висновок експерта як доказ: правові позиції Верховного Суду[4]
- База правових позицій Верховного Суду[5]

СТАНЬТЕ АВТОРОМ ЖУРНАЛУ

Судова експертиза потребує дослідників, які не бояться складних запитань. Якщо ви науковець, судовий експерт, адвокат, психолог чи здобувач наукового ступеня, надсилайте свої статті до редакції: журнал публікує дослідження з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез наведено далі.

QR-код відкриває цей номер на сайті; архів усіх номерів[6].

ПОТРІБЕН СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ?

Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією.

Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[7] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

REFERENCES

1. Reiestr metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Register of Methodologies for Conducting Forensic Examinations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/reestr-metodik-sud-expertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Zaiava z pokazanniamy svidka, zasvidchena notarialno: pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement Certified by a Notary: The Position of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 28 typovykh zrazkiv zaiav i klopotan do sudu [28 Model Templates of Applications and Motions to the Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1076-zbirnik-zrazkiv-klopotan-pro-vidkladennya-rozglyadu-spravi-u-zv-

yazku-iz-vprovadzhennyam-karantinu-stanom-na-20-bereznya-2020-ta-ti-povi-zrazki-zayav-yaki-podayutsya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vysnovok eksperta yak dokaz: pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu [Expert Opinion as Evidence: Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5121-pozitsiya-vs-visnovok-eksperta-ne-e-nalezhnim-ta-dopustimim-dokazom-yakshcho-u-nomu-ne-zaznacheno-shcho-ekspert-obiznanij-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zavidomo-nepravdivij-visovok-i-shcho-takij-visnovok-pidgotovleno-dlya-podannya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu [Database of Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Arkhiv nomeriv zhurnalu. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Вимоги до статей і тез авторів

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ

1. Редакція розміщує статті й тези авторів у мережі Інтернет на офіційному сайті видання. Статті й тези в журналі публікуються безкоштовно.
2. Приймаються статті (до 15 аркушів) і наукові тези доповідей (до 5 аркушів) з тематики журналу, що не публікувалися й не подавалися до друку раніше. Надсилаючи текст, автор, якщо інше не передбачено угодою з редакцією, передає журналу право на виняткову публікацію роботи на безстроковий термін і зберігає право використовувати її текст у подальших працях з посиланням на першу публікацію в журналі.
3. Автор відповідає за зміст роботи, достовірність фактичних даних, цитат, власних імен і географічних назв, а також за відсутність у матеріалі даних, що не підлягають відкритій публікації.
4. Редакція може здійснювати наукове й літературне редагування, за потреби — рецензування, і має право відхилити матеріал, що не відповідає вимогам або тематиці видання, містить плагіат чи поданий із порушенням строку. Виявлений плагіат є безумовною підставою для відхилення.
5. Протягом тижня після отримання статті (тез) редакція повідомляє автора електронною поштою про прийняття матеріалу до публікації.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Індекс УДК[1]; відомості про авторів: прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, країна (для іноземних авторів). Прізвище та ім’я латиницею подають за офіційними правилами транслітерації[2].
2. Назва публікації стисло відображає її зміст; анотацію подають після назви мовою публікації та українською мовою.
3. Файл Microsoft Word: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, абзацний відступ

1,25 см, береги — 2 см. Рядки: УДК; ім'я та прізвище автора (праворуч, напівжирним); установа, науковий ступінь, вчене звання, посада; назва великими літерами (посередині); анотації; текст.

4. Посилання в тексті — у квадратних дужках із номером джерела і сторінкою, напр. [1, с. 25]; список використаних джерел — наприкінці тексту за ДСТУ 8302:2015. Інтернет-посилання супроводжуються повними адресами URL.
5. Ілюстрації, графіки й таблиці розміщують безпосередньо в тексті там, де вони потрібні за змістом.
6. Структура статті: постановка проблеми та її актуальність; зв'язок із науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень; невирішені частини проблеми; мета; виклад основного матеріалу; висновки й перспективи. Структура тез: актуальність, мета, матеріали й методи, результати, висновки, список літератури.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ

Статтю (тези) надсилають з дотриманням термінів виходу номерів[3] на електронну пошту заступника головного редактора за напрямом: психологічні науки — д-р психол. наук, професор Євдокимова Н. О. (yevdokymova@ukr.net); юридичні науки — д-р юрид. наук, професор Кириченко О. А. (alankir23@ukr.net), або головному редактору канд. психол. наук, доценту, ветерану війни — учаснику бойових дій, суб'єкту ветеранського підприємництва Назарову О. А. (nazarovua@ukr.net). Назва файлу: «прізвище_стаття» або «прізвище_тези», напр. Шевченко_стаття. Студенти (курсанти, слухачі) додають скан рецензії наукового керівника. Отримання матеріалів редакція підтверджує.

Authors from abroad prepare the paper according to the publication requirements of their country, add a short abstract in Ukrainian and send a Microsoft Word file to nazarovua@ukr.net named "surname_article" or "surname_theses".

Персональні дані авторів використовуються лише для внутрішніх завдань видання й не передаються стороннім особам; надсилання матеріалів означає згоду автора

на їх обробку відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Повний текст вимог — на сайті журналу[4].

REFERENCES

1. Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK) : onlain-dovidnyk. Teacode. URL: https://teacode.com/online/udc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pro vporiadkuvannia transliteratsii ukrainskoho alfavitu latynytseiu : postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 № 55. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Terminy vykhodu nomeriv. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/termini-vikhodu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (*Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice*). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509; префікс DOI 10.53672 (Crossref), DOI журналу 10.53672/ej.

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Внесений Державним комітетом телебачення і радіомовлення України до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (свідоцтво серія ДК № 8355 від 09.06.2025; види діяльності: видавнича діяльність, розповсюдження видавничої продукції). Статус суб'єкта ветеранського підприємництва підтверджено витягом з Єдиного державного реєстру ветеранів війни від 31.10.2026 № 31102026-00003569 (Міністерство у справах ветеранів України)[3].

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» (ТОВ «Інститут психологічної експертизи і поліграфа»); міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08[2].

Галузь: юридичні, психологічні науки. **Періодичність:** 1 раз на два місяці. **Мови видання:** українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ

Видання пройшло державну реєстрацію як онлайн-медіа та включене до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» (ідентифікатор медіа R40-05509). Види електронних видань, їхні вихідні відомості та правила їх розміщення визначає ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості»; на електронні видання поширюються також ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

МЕТА, ГАЛУЗЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Журнал спрямований на втілення в Україні європейських практик наукової самоорганізації, згуртування вітчизняної професійної спільноти науковців, психологів, поліграфологів, правознавців і судових експертів навколо обговорення актуальних теоретико-прикладних проблем спеціальних знань, які застосовуються в юридичній діяльності, зокрема тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Видання присвячене питанням теорії і практики судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності, сучасному судочинстві, навчанні, тренінгу, формуванню професійно важливих якостей представників юридичних професій (експертів, слідчих, суддів, прокурорів, адвокатів, юристів). До журналу приймаються статті проблемного характеру з цивільного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального та інших галузей права, а також із судової психології та інших напрямів психологічної науки, пов'язаних із судово-психологічною експертизою, використанням поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці. Редакція запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, молодих учених, а також усіх, хто займається науково-практичною діяльністю з цієї проблематики.

The journal is devoted to topical issues of the theory and practice of forensic psychological examination,

the use of the polygraph and other special knowledge in legal activities, modern legal proceedings, education and training of representatives of legal professions (experts, investigators, judges, prosecutors, attorneys, lawyers).

СТРУКТУРА ВИДАННЯ (ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ЖУРНАЛ)

- Реферати, анотації та бібліографічні описи щодо застосування спеціальних знань: новини науки та прикладної діяльності; міжнародний досвід і співробітництво.
- Наукові публікації (статті): теорія та історія застосування спеціальних знань; судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань; проблемні аспекти застосування поліграфа; правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності; точка зору фахівця; юридична практика; інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; сторінка вченого.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

This publication practices a policy of immediate open access to published content, upholding the principles of the free flow of scientific information and the global exchange of knowledge.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал створено у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа як ефективних інструментів сучасної психологічної науки у вирішенні найвідповідальніших правових проблем і ситуацій, а також використання інших напрямів спеціальних знань у юридичній практиці (економічних, товарознавчих, медичних, військових, криміналістичних тощо). Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання в міжнародній базі періодичних видань.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Журнал включено до інтернет-баз даних наукових видань, державних реєстрів медіа та бібліотек:

- Реєстр суб'єктів у сфері медіа (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення), ідентифікатор медіа R40-05509[4]
- Google Scholar (Google Академія)[5]
- ISSN International Centre — ISSN Portal, запис 2521-1463[6]
- Crossref — член-реєстрант DOI, префікс 10.53672[7]
- Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ)[8]
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)[9]

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62.
Mailing address: Khreshchatyk Str. 22, P.O. Box V-62, Kyiv-1, 01001, Ukraine.

Засновник — видавець (з усіх питань діяльності журналу): канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович; тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net.

Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна, тел. +38 (050) 493-72-81, e-mail: yevdokymova@ukr.net; д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович, тел. +38 (068) 760-60-26, e-mail: alankir23@ukr.net.

Сайт: expertize-journal.org.ua[10]; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

Електронна сторінка цього номера[1]. Джерело відомостей: сторінка «Про реферативно-наукове видання» на сайті журналу[3].

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2022. № 6 (47). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2022. URL: https://expert-

ize-journal.org.ua/nomera/19814-2022-6-47 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vytiah z Reiestru subiektiv u sferi media shchodo online media "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" (identyfikator media R40-05509). Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. URL: https://drive.google.com/file/d/1YG1vbKwA5qQ2HXbKIKXVNeZs4tcUPtaw/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : profil u Google Akademii (Google Scholar). URL: https://scholar.google.com/citations?user=EaNiTNMAAAAJ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys ISSN 2521-1463. ISSN Portal. ISSN International Centre. URL: https://portal.issn.org/resource/ISSN/2521-1463 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys zhurnalu v Crossref (prefiks DOI 10.53672). DOI: https://doi.org/10.53672/ej. [in Ukrainian].

8. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Reiestri naukovykh vydan Ukrainy. UkrINTEI. URL: http://nfv.ukrintei.ua/view/614090f159cc1d06af650872 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Polska Bibliografia Naukowa (PBN). URL: https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/648237294097070b7dded6b3/9b3b60a2-d524-45ec-8e49-95ff3cacdb78 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

10. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

2022, № 6 (47) (листопад – грудень 2022 р.)

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 52 с.

Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua